

Pamětní album s korespondencí Josefa Suka

JANA VOJTĚŠKOVÁ

Fond Josefa Suka v Národním muzeu – Českém muzeu hudby shromažďuje památky od skladatelových vlastních notových rukopisů přes korespondenci, ikonografii až k nej-různějším memorabiliím. V současné době čítá více než dva a půl tisíce zkatologizovaných položek.¹ V posledních letech byl fond ještě značně obohacen novými přírůstky z pozůstatosti po skladatelovu vnukovi Josefu Sukovi.² V roce 2014 získalo muzeum spolu s dalšími památkami od rodiny také velmi obsažné pamětní album plné jedinečných písemných svědectví, která vypovídají o mnoha osobnostech kulturního života z okruhu skladatele Josefa Suka (1874–1935). Album nebylo systematicky řazeno, o to více překvapivých informací dnes přináší.³

Luxusní album s celokoženou vazbou, zlatou ořízkou a více než dvěma sty listy patřilo nejprve skladatelovu synovi Josefu Sukovi (1901–1951). Dostal ho v době, kdy mu bylo asi sedmnáct let. Bylo zamýšleno jako pamětní album, do kterého si měl mladý student nechávat podepisovat významné osobnosti, s nimiž se stýkal jeho otec. První se do alba zapsal v roce 1918 Alois Jirásek (1).⁴ Následovala kresba od rodinného přítele a Sukova portrétisty Hugo Boettingera (2), zachycující skladatele u klavíru s doutníkem, jak ho známe z malířovy olejomalby. V témže roce následovaly zápisy básníka Adolfa Heyduka (4) a filozofa a politika Františka Drtiny (5). Vlepeny byly v té době ještě rukopisy, které Suk obdržel od velmi vážených osobností – např. citát z „meditace“ *Mír* Otakara Březiny (3). Další záznamy pokračují až v roce 1924⁵ – kresba Adolfa Kašpara (10), notový zápis Vítězslava Nováka (11), báseň Antonína Sovy (12), rukopis Karla Václava Ráise – vyznání Praze (13), text písně vyhnanců s komentářem Jana Herbena (14), kresba Františka Bílka (15) a dodatečně vlepený dopis Vincenta d'Indyho (16).

Skladatelův syn nebyl pravděpodobně příliš aktivní v získávání autogramů, a tak další zápisy jsou až z třicátých let – kresba Otakara Nejedlého (19) a Čeňka Kvíčaly (20). Tato

Tento článek vznikl za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace Národní muzeum (DKRVO 2016/36, 00023272).

1) Viz inventář fondu v NM-ČMH S 184.

2) Srov. VOJTĚŠKOVÁ, Jana: *Další památky z rodiny Josefa Suka / More Memorabilia from the Family of Josef Suk*, *Musicalia*, roč. 6, 2014, č. 1–2, s. 110–120 (česká verze), 121–132 (anglická verze); VOJTĚŠKOVÁ, Jana: *Památky z rodiny Josefa Suka / Memorabilia from the Family of Josef Suk*, *Musicalia*, roč. 2, 2010, č. 1–2, s. 99–103 (česká verze), 104–109 (anglická verze).

3) Číslo přírůstku 22/2014 (č. 23).

4) Čísla v závorce odkazují na list v albu.

5) Za šestou stranou chybí tři listy (s. 7–9).

Vítězslav Novák: *Andante cantabile*

Autograf, nedatováno / Autograph, undated

NM-ČMH-HHO č. př. / acquisition no. 22/2014, Album 23/11

etapa je ukončena rokem 1934, kdy se v Praze konala velká výstava u příležitosti 60. narozenin skladatele. Její návštěvníci se podepsali právě do Sukova pamětního alba. Sukův syn, tehdy již Ing. Josef Suk, po otcově smrti v roce 1935 několik let album nepoužíval.

Nová etapa začala v roce 1940, kdy ve věku jedenácti let poprvé veřejně vystoupil skladatelův vnuk houslista Josef Suk. Stalo se tak 25. května 1940 v Křečovicích v souvislosti s odhalením mohyly na památku skladatele Josefa Suka. Při této příležitosti zahrál Josef Suk za klavírního doprovodu svého učitele, profesora Jaroslava Kociana houslové sólo z *Baletní scény*, op. 100 Charlese de Bériota. Kocian mu v týž den zapsal do památníku motiv této skladby.

Dalším, komu se album dostalo do rukou, byl ve válečném roce 1943 dirigent Václav Talich. Při návštěvě Křečovic zapsal krásnou vzpomínku na Josefa Suka (26).⁶ A v témže roce zanechala svůj podpis také pěvkyně Ota Horáková (27). Poslední zápis provedený přímo do alba je datován klavíristou a muzikologem JUDr. Antonínem Čubrem v roce 1946 (28).

Dále již nebylo album používáno jako památník, ale posloužilo k nalepování dopisů, pohlednic a fotografií. Ty nejsou nijak záměrně uspořádány, ale víceméně nahodile řazeny do alba. Vztahují se vlastně ke čtyřem generacím. Nejstarší představují otec skladatele,

⁶ O vztahu Josefa Suka a Václava Talicha KUNA, Milan: *Josef Suk Václavu Talichovi*, Hudební věda, roč. 7, 1970, č. 2, s. 357–389.

řídící učitel Josef Suk (1827–1913), a také Sukův tchán Antonín Dvořák. Další památky v albu souvisejí se skladatelem Josefem Sukem (1874–1935). Několik pamětních zápisů a dopisů bylo věnováno jeho synovi, Ing. Josefu Sukovi (1901–1951), a závěr alba doplnily dopisy pro skladatelova vnuka – houslistu Josefa Suka (1929–2011).

Nejstarší vrstvu tvoří rodinná korespondence, kterou z rodiny Dvořákovy do rodiny Sukovy přinesla Otilie. Dopisy byly většinou určeny Antonínu Dvořákovi u příležitosti Otiličiny svatby s Josefem Sukem v roce 1898. Gratulovaly mnohé kulturní osobnosti – hudební pedagog a skladatel Jan Malát (37), hudební skladatel a folklorista Karel Weis (40), herečky Hana Kvapilová (76) a Otilie Sklenářová (77), politik František Ladislav Rieger (87), manželka Vojtěcha Náprstka Josefa Náprstková (87a), manžel Marie Riegrové-Červinkové Václav Červinka (88) a pedagog a později ředitel pražské konzervatoře Karel Knittl (129). Přímo novomanželům poslali přání skladatel Zdenko Fibich (30) a pěvkyně Betty Fibichová (89). O tři roky později blahopřáli k narození syna Zdenka Hlávková (132) a hudební skladatel František Augustin Urbánek (126). Mezi nejstaršími záznamy je také autografní podpis Antonína Dvořáka (29) z roku 1902. K rodinné korespondenci patří i jeden z mála dochovaných dopisů Otilky Sukové jejímu choti (175), díky němuž nahlédneme do osobního vztahu manželů.

Není účelem tohoto krátkého přehledu vyjmenovat všech 237 položek alba. Upozorním zde jen na některé vybrané.

K blízkým přátelům skladatele Josefa Suka patřila rodina profesora Františka Drtiny, filozofa a politika. Často se setkávali v Hněvšíně nedaleko Křečovic, kde si Drtinovi postavili domek, v němž trávili prázdniny. František Drtina byl kmotrem Sukova syna. Vřelý vztah měl Josef Suk po smrti své ženy k Olze Drtinové, manželce profesora Drtiny, která mu nabízela hluboké porozumění. Suk jí věnoval v roce 1909 jeden ze svých významných opusů, klavírní cyklus *Životem a snem*, op. 30. Se Sukovými se dobře znaly i děti Drtinovy – Olga a Prokop. Zajímavou peripetii se do Sukova alba dostal poválečný zápis obou sourozenců (84). Tehdy měla MUDr. Olga Drtinová-Löwenbachová za sebou pobyt v koncentračním táboře v Ravensbrücku a JUDr. Prokop Drtina působení v Anglii jako šéf politického kabinetu Edvarda Beneše. („Krásné vzpomínky i tesklivost nad zašlým časem i zašlými drahými životy vyvolává tato první návštěva poválečná drahých a posvátných míst křečovických. 1. 8. 1947“) Tehdy ještě Prokop Drtina netušil, že o několik měsíců později bude uvržen do komunistického vězení, kde poté strávil dvanáct let.

Drtinovo sídlo v Hněvšíně navštívil i Tomáš Garrigue Masaryk, s nímž František Drtina úzce spolupracoval. Tam se 6. září 1919 poprvé setkal s Masarykem také skladatel Josef Suk.⁷ V albu nalezneme doklady o kontaktech Alice Masarykové (90) a Jana Masaryka (83) s Josefem Sukem. Alice patřila k těm, kteří podporovali Josefa Suka během jeho velké krize v roce 1918, poté co Zdeněk Nejedlý ostře napadl Suka a České kvarteto a kdy vyčerpaný Josef Suk bojoval se svojí nervovou chorobou.⁸ Jan Masaryk podpořil Sukovu

7) Píše o tom ve svém dopise Františku Drtinovi 7. 9. 1919. Srov. *Josef Suk – Dopisy o životě hudebním i lidském*, ed. Jana Vojtěšková, Editio Bärenreiter, Praha 2005, s. 212.

8) O této aféře píše např. KŘEŠŤAN, Jiří: *Zdeněk Nejedlý*, Paseka, Praha 2012, s. 142–145.

kuřáckou vášeň zasláním nějakého tabáku. Bohužel na vizitce, kterou přiložil, se více nerozepsal („Dobře si zakuřte, bratře“). V písemném kontaktu byl Josef Suk i s Edvardem Benešem (81) a jeho manželkou Hanou (82). Sukovo veřejné působení dokládá dopis Karla Čapka (71) z roku 1932. Vyzývá Josefa Suka jako rektora pražské konzervatoře k podepsání výzvy rektorů vysokých škol, umělců a spisovatelů k občanům a velkým korporacím, aby v době hospodářské krize věnovali pozornost dětské bídě.⁹

Koncem druhého desetiletí 20. století byl již Josef Suk uznávaným skladatelem. Jeho symfonická skladba *Zrání*, dosavadní vrchol jeho tvorby, byla provedena na prvním koncertu České filharmonie v nově vzniklém státu,¹⁰ a přestože Zdeněk Nejedlý po koncertě na Suka ostře zaútočil, ten měl už více příznivců než odpůrců. Z roku 1924, kdy Josef Suk slavil 50. narozeniny, se dochovala řada gratulací. Tehdy již umělecká obec oceňovala Sukův kompoziční přínos. Josef Suk dostal mimo jiné velký obraz *Umělec a jeho přátelé* od Huga Boettingera,¹¹ kde byli zobrazeni jeho nejbližší druhové (Otakar Šourek, Václav Talich, Karel Hoffmann, Ladislav Zelenka, František Ondříček, Jiří Herold, Václav Štěpán a také autor obrazu Hugo Boettinger se svou ženou Růženu). K životnímu jubileu gratulovaly přední osobnosti kulturního i politického života.¹² Do alba byly vlepeny gratulace např. od skladatelů Emila Axmana (41), Josefa Bohuslava Foerstera (33) a Viléma Petrželky (98), dále od Ševčíkova kvarteta (55), Klubu sólistů Národního divadla (91), od hudebního vědce a přednosta hudebního oddělení na ministerstvu školství Jana Branbergera (135), docenta Karlovy univerzity J. B. Kozáka (112) nebo od výtvarníků Tavíka Františka Šimona (80) a Jaroslava Bendy (92).

Sukovi psali také jeho žáci Pavel Bořkovec (43), Julius Kalaš (119), Jaroslav Ježek (44), Emil Hlobil (95), Bohuslav Martinů (42), Miroslav Ponc (43a), Dalibor C. Vačkář (157), Vladimír Štědroň (141) a Chorvat Mihovil Logar (139). Kromě odborných informací se zde dovíme i humorné příběhy. Například Julius Kalaš, když odjížděl od Josefa Suka z Křečovic, rozmáčel při převozu přes Vltavu na voru svou partituru *Bagatel* a musel ji po návratu domů znovu přepisovat. Byla to jistě nepříjemná záležitost, neboť měl dílo odevzdat do Hudební matice.

Zvláště cenné jsou dopisy, které vypovídají o provádění Sukových děl. Julius Zeyer psal Josefu Sukovi v souvislosti s prací na scénické hudbě *Pod jabloní* (61). Při této příležitosti uvedl také zajímavou zmínku o plánovaném provedení *Radúze a Mahuleny* v Berlíně v roce 1900:

9) Čapkovou rukou je pak také zapsán návod (72a) na osázení zahrady a hrobu (v Křečovicích?). Zkušený zahradník radil druhy rostlin a zvláště květin k oživení („místo toho roští“). Názvy uvedl pečlivě v latině a doporučil také, kde je možné je zakoupit.

10) Zajímavý je v této souvislosti i dopis mladého Ludvíka Čelanského (51). Žádal Suka, aby směl premiérovat Sukovo *Zrání*. O jeho přepjatém sebevědomí svědčí i následující slova:

[...] dověděl jsem se, že rukopisnou novinku Vaši „Zrání“ dirigovati má pan Talich, což mne na jedné straně naplnilo podivem, na druhé straně – skoro řekl bych – lítostí. Neboť mezi námi – jsem přesvědčen, že přeče jen by zcela jinak skladba Vaše v mojí interpretaci vypadala...

11) Od té doby zdobil obraz celou stěnu pokoje v Křečovicích.

12) Další gratulace k 50. narozeninám jsou uloženy v Českém muzeu hudby ve fondu Josef Suk S 184.

Radúz a Mahulena se bude tedy dávat prý už určitě brzy v Berlíně na „Sezessions-Bühne“ a to s Vaší překrásnou, snivou, čistou hudbou!... Nevím, s jakým osudem se setká můj kus v cizině, ale hudba Vaše, bude-li řádně provedena, dočká se zajisté velkého úspěchu.

Bylo by zajímavé zjistit, zda se provedení skutečně událo a s jakým ohlasem. Generální ředitel drážďanského Státního divadla (Sächsische Staatstheater) Fritz Busch (116) oznamoval úmysl provést Sukovu *Fantazii pro housle a orchestr* v roce 1926. Byl unesen dílem po prvním přehrání a hodlal na něj upozornit také svého bratra, houslistu Adolfa Busche. („Das Stück hat uns allen aber so ausgezeichnet gefallen, dass wir den Konzertmeister damit in der nächsten Spielzeit hier dem Publikum vorstellen wollen.“) Sukovu *Fantazii* hrála na koncertě s Českou filharmonií v Praze Lala Bertlová, později první manželka Rafaela Kubelíka. Na provedení v roce 1935¹³ zvala dopisem (134) autora. Závažné je i svědectví dirigenta maďarského původu George Szella, někdejšího šéfa německé opery v Praze, pak Státní opery v Berlíně. V roce 1935 oznamoval Josefu Sukovi úspěch jeho suity *Pohádka*, op. 16 v Anglii (58). Po velkém ohlasu v Londýně a Liverpoolu se připravoval na provedení v Manchesteru, které mělo být přenášeno také rozhlasem. Po 2. světové válce přesídlil Szell do Ameriky, kde na vrcholu své kariéry dirigoval vyhlášený Clevelandský orchestr. S ním debutoval skladatelův vnuk Josef Suk v Carnegie Hall v roce 1964.

Sukovo dílo mělo velký ohlas i na domácí scéně. O jednom z mnoha úspěchů informoval klavírista Jan Heřman (54). V roce 1935 hrál v Bratislavě klavírní cykly *Jaro a Životem a snem*. Svědky jeho vystoupení byli i skladatel Alexander Moyzes a muzikolog Dobroslav Orel.

Třicátá léta přinesla skladateli Josefu Sukovi řadu ocenění za jednotlivé skladby i za celoživotní dílo. V roce 1932 získal stříbrnou medaili¹⁴ v umělecké soutěži na olympiádě v Los Angeles za pochod *V nový život*, op. 35c. Tehdy byly ještě umělecké disciplíny součástí olympijského turnaje. V albu je dochován doprovodný dopis Československého výboru olympijského k předání oficiálního diplomu (170) a rovněž gratulace Československé Obce Sokolské (169), pro niž byl původně slavnostní pochod určen.¹⁵

Důležitou osobou, která přispěla k Sukovu veřejnému uznání, byl muzikolog Vladimír Helfert. Zpočátku sice patřil do tábora Zdeňka Nejedlého, ale po odchodu do Brna získával nový pohled na tvorbu Josefa Suka.¹⁶ Helfertovu názorovou transformaci dokládají dopisy ze Sukova fondu v Českém muzeu hudby. V roce 1933 se zasloužil o to, že Josef Suk obdržel Velkou cenu Jubilejní nadace Bedřicha Smetany. Rovněž z Helfertova podnětu byl Sukovi 9. prosince 1933 udělen Masarykovou univerzitou v Brně titul Doctor honoris causa. Dochoval se dopis, v němž to Helfert Sukovi soukromě sděluje (115), i oficiální

13) 27. 1. 1935

14) Zlatá medaile v oboru hudba nebyla udělena.

15) Josef Suk komponoval pochod pro soutěž vypsanou v roce 1919. Sokolové ho vybrali pro slet v roce 1920. Za 2. světové války sloužila fanfára pochodu jako rozhlasová znělka k vysílání londýnské vlády v emigraci.

16) Srov též NOUZA, Zdeněk: *Jaký vztah měl muzikolog Vladimír Helfert k tvorbě Josefa Suka?* Hudební věda, roč. 43, 2006, č. 1, s. 27–38.

oznámení dopisem děkana filozofické fakulty Masarykovy univerzity Prof. Dr. Karla Svobody (168a).¹⁷

Josef Suk dosáhl svého tvůrčího vrcholu v *Epilogu*, op. 37. Tato symfonická skladba pro orchestr za účasti velkého a malého smíšeného sboru, sopránového, barytonového a basového sóla měla premiéru za řízení Václava Talicha 20. 12. 1933. Ohlasy byly znamenité, a to nejen v tisku.¹⁸ Když začátkem následujícího roku – 4. ledna 1934 – slavil Josef Suk své 60. narozeniny, psaly a gratulovaly mu stovky příznivců. V albu, o kterém zde pojednávám, nalezneme více než tři desítky gratulací.¹⁹ Z nich vyplývá, že v té době přešli do tábora Sukových obdivovatelů i ti, kteří se původně řadili k jeho protivníkům. Vedle už zmíněného Vladimíra Helferta k nim patřil K. B. Jirák (100) nebo Otakar Zich (155). Změnu postojů²⁰ je možné vyčíst i z dopisu Mirko Očadlíka (102):

Mistře, nevím, zda smím, nejša z Vaší farnosti, přijít k Vám s blahopřáním k Vašemu životnímu jubileu... Jinde, veřejně, formuluji dopodrobna, proč Vám má být vzdána pocta jako člověku-umělci... Chápete proto, že ač Vám cizí, blížím se nyní k Vám s projevem opravdové a hluboké úcty a doufám, že Vám toto mé doznání nezazní disonantně v projevech lásky a obdivu, jichž se Vám dostane od těch, kdo jsou Vám blízcí....

Josef Suk zemřel náhle 29. 5. 1935. Za všechny, kteří zaslali rodině kondolence, uveďme dopis jednoho z předních houslových virtuosů své doby a Sukova přítele Jaroslava Kociana (181). Poslal ho Sukovu synovi dne 31. 5. 1935.

Vážený pane inženýre,

vyslovuji Vám i celé Vaší rodině tu nejpřímnější soustrast nad nečekaným odchodem Vašeho pana otce – drahého Mistra Josefa Suka. Věřte, že tato ztráta mne bolestně dojíhá nejen jako umělce, nejen jako člena naší konzervatoře, jejíž byl tak velkou ozdobou a pýchou a kde jsme se ještě několik hodin před Jeho smrtí naposled setkali v učitelské povinnosti a ruce si stiskli, ale že mne Jeho odchod bolí tím více, že jsem v NĚm ztratil i přítele, k němuž mne poutalo ještě něco víc, nežli osobní známost od mládí a jeho přichylnost. Byl to i obdiv k příteli, velikému skladateli a nejcitlivější vztah k jeho skladbám, zvláště k jeho houslovým dílům, která stála vždy na nejpřednějších místech mého repertoaru.

17) Ze dne 30. 10. 1934.

18) Srov. NOUZA, Zdeněk: *Suks Schaffen im Spiegel der zeitgenössischen tschechischen Musikkritik – die tschechische Musikkritik im Spiegel der Musik von Josef Suk*, in: Prager Musikleben zu Beginn des 20. Jahrhunderts. Jahrbuch der Bohuslav-Martinů-Stiftung 1 (1996), ed. Aleš Březina, Peter Lang, Bern 2000, s. 153–176.

19) Např. Josef Jiránek (52), František Stupka (53), Vladimír Polívka (56) – skladatel, pianista, pedagog, Zdeněk Kolářský (56) – houslista, Antonín Klášterský (63) – básník, Jiří Stanislav Guth-Jarkovský (65), Arne Novák (68), Otokar Fischer (69), Hanuš Jelínek (Revue Lumír) (70), Eduard Bass (73), Antonín Benjamin Svojsík (85) – zakladatel českého skautingu, Alois Hába (94), Alexander Moyzes (101), Mirko Očadlík (101), Otakar Šín (102), Václav Holzknecht (123), Vladimír Urbánek (127) – nakladatel, Ludvík Boháček (128), Alfons Mucha (131), Norbert Kubát (138), Otakar Pařík (143), Vojtěch Bořivoj Aim (146), Václav Štěpán (148), Albín Šíma (149), Pražské kvarteto (Ladislav Černý) (152), Bedřich Voldán (161), Václav Mikota (165) – ředitel Hudební Matice, František Pala (167), rektor Masarykovy univerzity – Jan Zavřel (168a).

20) Srov. CHARYPAR, Jan: *Orchestrální tvorba Josefa Suka v českých kritických ohlasech do roku 1938*, Masarykova univerzita, bakalářská diplomová práce, Brno 2014, strojepis, 95 s.

Přál bych si, aby Vám všem bylo útěchou v těchto chvílích vědomí, že ztrátu Josefa Suka neseme bolestně všichni.

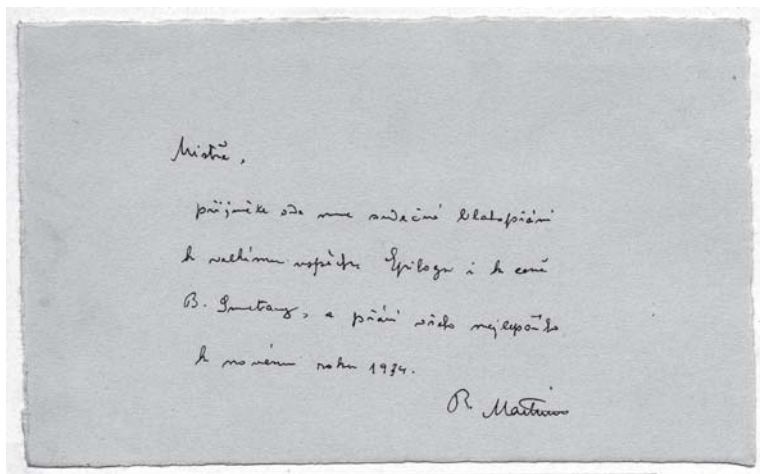
JarKocian

Závěr alba patří Sukovu vnukovi – houslistovi Josefu Sukovi. Jistě není náhodou, že další sdělení jsou psána rovněž rukou Jaroslava Kociana, tentokrátě však adresována „Pepoušovi Sukovi, vysoce nadějnému houslistovi“ (182a). Profesor Kocian se stal v roce 1938 jeho učitelem houslí a tuto roli zastával až do konce života v roce 1950. Pro Josefa Suka znamenala učednická léta u tohoto vysoce charismatického umělce slibný start umělecké kariéry.

Houslista Josef Suk album po svém otci dlouhá léta nepoužíval. Ostatně zbývalo v něm jen několik volných stran a ty by rozhodně nestačily na zdokumentování virtuosovy vlastní kariéry. Přesto ale nakonec využil (on nebo jeho manželka Marie) zbylé listy a zaplnil je dopisy svých uměleckých kolegů a přátel. Mezi nimi nalezneme rukopisy skladatele španělského původu Federica Mompou (178), dirigenta Rafaela Kubelíka (184), klavíristy Alfreda Brendela (185), varhaníka českého původu Bedřicha Janáčka (187), italského houslisty Franca Gulliho (188), skladatele Ilji Hurníka (200–201), francouzského violoncellisty Andreho Navarry (204) nebo podpis slavného houslového virtuosa Yehudi Menuhina (202) na společném pozdravu ze Švýcarska.

Těmito posledními stránkami se uzavírá album, mezi jehož nejstarším a nejmladším datovaným zápisem uplynulo více než sto let. Zatímco nejstarší dopisy a zápisy vznikaly v atmosféře sklonku 19. století, další sledovaly dění po celé 20. století až na práh 21. století. Mezitím se mnohé hodnoty ustálily a umělecká díla, která si teprve hledala svou cestu k posluchačům, se trvale usídlila na repertoáru. Album s korespondencí Josefa Suka nám umožňuje nahlédnout do tohoto dění hlouběji a podrobněji.

Adresa: Jana Vojtěšková, České muzeum hudby, Karmelitská 2, 118 00 Praha 1, Česká republika
E-mail: jana_vojteskova@nm.cz

Bohuslav Martinů:
Dopis skladateli Josefu Sukovi / Letter to the composer Josef Suk
Autograf / Autograph,
s.l., 1933
NM-ČMH-HHO
č. př. / acquisition
no. 22/2014,
Album 23/42

A Commemorative Album with the Correspondence of Josef Suk

JANA VOJTĚŠKOVÁ

A commemorative album with the correspondence of Josef Suk (1874–1935) belonged to his son. It contains both commemorative inscriptions made by persons who were in contact with the composer Josef Suk, and also correspondence addressed to the composer, and later to his grandson – the violinist Josef Suk (1929–2011). The album contains a total of 237 items. The article draws attention to certain figures from politics (T. G. Masaryk, František Drtina), authors and poets (Otakar Březina, Antonín Sova, Karel Václav Rais), painters (Hugo Boettinger, František Bílek, Otakar Nejedlý, Čeněk Kvíčala, Adolf Kašpar), musicians (Václav Talich, Jaroslav Kocian, Vítězslav Novák, George Szell, Vladimír Helfert, and Suk’s pupils – Pavel Bořkovec, Julius Kalaš, Jaroslav Ježek, Emil Hlobil, Bohuslav Martinů, Miroslav Ponc, Dalibor C. Vačkář, Vladimír Štědroň, Mihovil Logar), and other persons.

Josef Suk (1874–1935) – Josef Suk (1929–2011) – correspondence – Josef Suk collection at the Czech Museum of Music – album – twentieth century

The holdings of the Josef Suk Collection of the National Museum – Czech Museum of Music include artifacts ranging from the composer’s own musical manuscripts to correspondence, iconography, and a great variety of memorabilia. At present it contains more than two and a half thousand catalogued items.¹ In recent years, the collection has been augmented considerably with acquisitions from the estate of the composer’s grandson Josef Suk.² In 2014, along with other artifacts from the family, the museum also obtained a very extensive commemorative album full of unique written documentation telling us

This work was financially supported by the Ministry of Culture of the Czech Republic (DKRVO 2016/36, 00023272).

1) See the inventory of the collection in NM-ČMH S 184.

2) Cf. VOJTĚŠKOVÁ, Jana: *Další památky z rodiny Josefa Suka / More Memorabilia from the Family of Josef Suk*, Musicalia, vol. 6, 2014, nos. 1–2, pp. 110–120 (Czech version), 121–132 (English version); VOJTĚŠKOVÁ, Jana: *Památky z rodiny Josefa Suka / Memorabilia from the Family of Josef Suk*, Musicalia, vol. 2, 2010, nos. 1–2, pp. 99–103 (Czech version), 104–109 (English version).

© 2017 Jana Vojtěšková, published by De Gruyter Open. This work is licensed under the Creative Commons Attribution-Non-Commercial-NoDerivs 3.0 License.

a great deal about many cultural figures from the circle of the composer Josef Suk (1874–1935). The album was not organized systematically, so the information it now has to offer is all the more surprising.³

The deluxe album with a full leather binding and over two hundred gilt-edged pages first belonged to the composer's son Josef Suk (1901–1951), who came into possession of it when he was about seventeen years old. It was intended as a commemorative album, into which the youthful student was to collect the autographs signed by the eminent persons with whom his father was in contact. The first to sign the album was Alois Jirásek (1) in 1918.⁴ Next came a drawing by Hugo Boettinger (2), a friend of the family and Suk's portraitist. The picture shows the composer at the piano with a cigar, as we know him from the artist's oil painting. That same year, there followed entries by the poet Adolf Heyduk (4) and the philosopher and politician František Drtina (5). Also at that time, manuscripts that Suk had received from highly respected figures – e.g. a quote from Otakar Březina's meditation *Mír* (Peace, 3) – were glued into the album. The next entries do not appear until 1924⁵ – a drawing by Adolf Kašpar (10), a musical quote by Vítězslav Novák (11), a poem by Antonín Sova (12), a manuscript of a confession to Prague by Karel Václav Rais (13), the text of a song of the exiles with commentary by Jan Herben (14), a drawing by František Bílek (15), and a letter from Vincent d'Indy (16) that was glued in later.

The composer's son probably did not collect autographs very actively, so the next entries do not appear until the 1930s – drawings by Otakar Nejedlý (19) and Čeněk Kvíčala (20). This stage comes to end in 1934, when a major exhibition was held in Prague on the occasion of the composer's sixtieth birthday. The people who attended the event signed Suk's commemorative album. Suk's son, the engineer Josef Suk, did not use the album for several years after his father's death in 1935.

The next stage began in 1940, when at the age of eleven the composer's grandson, the violinist Josef Suk, gave his first public performance. This took place on 25 May 1940 in Křečovice in connection with the unveiling of monument in memory of the composer Josef Suk. On that occasion, Josef Suk played the violin solo from *Scène de ballet*, op. 100, by Charles de Bériot accompanied by his teacher Prof. Jaroslav Kocian at the piano. On that day, Kocian wrote a motif from the piece into the album.

In the wartime year of 1943, the album came into the hands of yet another person: the conductor Václav Talich. During a visit to Křečovice, he entered a lovely reminiscence of Josef Suk (26) into it.⁶ That same year, the singer Ota Horáková (27) also put her signature in it. In 1946, the pianist and musicologist Dr. Antonín Čubr became the last person to make an entry directly in the album (28).

3) Acquisition number 22/2014 (no. 23).

4) The numerals in parentheses indicate the page in the album.

5) Three leaves are missing after page six (pp. 7–9).

6) For information about the relationship between Josef Suk and Václav Talich, see KUNA, Milan: *Josef Suk Václavu Talichovi* (Josef Suk to Václav Talich), *Hudební věda* (Musicology), vol. 7, 1970, no. 2, pp. 357–389.

Thereafter, the album was no longer used for commemorative entries, but rather for the mounting of letters, postcards, and photographs. These are not organized according to any plan, but have been inserted into the album more or less randomly. The materials are actually connected with four generations. The oldest represent the composer's father, the head teacher Josef Suk (1827–1913), and also Suk's father-in-law Antonín Dvořák. Other memorabilia in the album are related to the composer Josef Suk (1874–1935). Some of the commemorative entries and letters are dedicated to his son, the engineer Josef Suk (1901–1951), and at the end of the album are letters to the composer's grandson, the violinist Josef Suk (1929–2011).

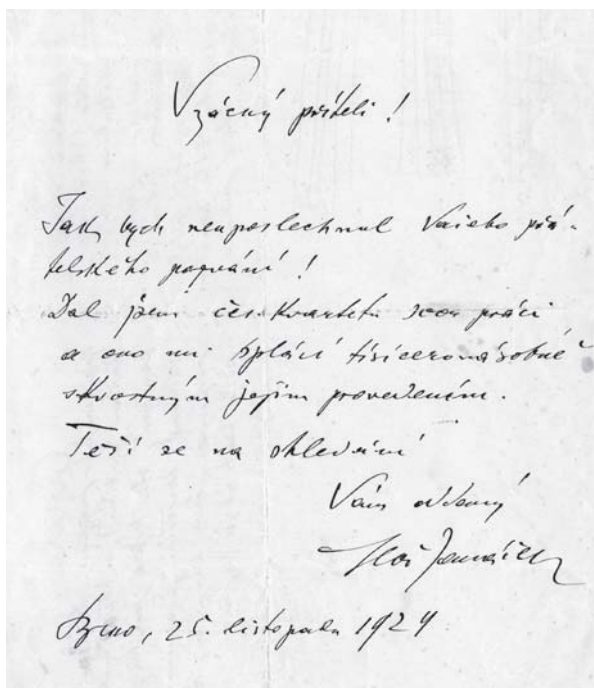
The oldest stratum consists of family correspondence brought by Otilie from the Dvořák family to the Suk family. Most of the letters were addressed to Antonín Dvořák on the occasion of Otilie's marriage to Josef Suk in 1898. They received congratulations from many cultural figures – the music teacher and composer Jan Malát (37), the composer and folklorist Karel Weis (40), the actresses Hana Kvapilová (76) and Otilie Sklenářová (77), the politician František Ladislav Rieger (87), Vojtěch Náprstek's wife Josefa Náprstková (87a), Marie Riegrová-Červinková's husband Václav Červinka (88), and the teacher Karel Knittl who would become the director of the Prague Conservatory (129). The composer Zdenko Fibich (30), and the singer Betty Fibichová (89) sent their congratulations directly to the newlyweds. Three years later, Zdenka Hlávková (132) and the music publisher František Augustin Urbánek (126) congratulated them over the birth of their son. One of the oldest entries is an autograph signed by Antonín Dvořák (29) in 1902. Among the family correspondence is one of the few preserved letters from Otilka Suková to her husband (175), thanks to which we get some insight into the couple's personal relationship.

The purpose of this brief overview is not to enumerate all 237 items in the album. I will be drawing attention to only a few selected items.

Among the close friends of the composer Josef Suk was the family of Professor František Drtina, a philosopher and politician. They often met in Hněvšín, not far from Křečovice, where the Drtina family built the cottage at which they spent their summer holidays. František Drtina was the godfather of Suk's son. After the death of his wife, Josef Suk had cordial relations with Olga Drtinová, the wife of Professor Drtina, who showed him deep understanding. In 1909, Suk dedicated one of his important works to her, the piano cycle *Životem a snem* (Life and Dreams), op. 30. The children of the Drtina family – Olga and Prokop – were also well acquainted with the Suks. A postwar inscription by the two siblings (84) found its way into Suk's album after some interesting reversals of fortune. By then, Dr. Olga Drtinová-Löwenbachová, MD, had survived internment in the Ravensbrück concentration camp, and Dr. Prokop Drtina had served in England as the head of Edvard Beneš's political cabinet. ("This first postwar visit to places in Křečovice that are dear and sacred to me has evoked lovely reminiscences and wistfulness over the passing of time and over precious lives that have been lost. 1 Aug. 1947") At the time, Prokop Drtina did not yet have any idea that just a few months later, he would be thrown in to a Communist prison, where he would spend twelve years.

Among the visitors to the Drtina home in Hněvšín was Tomáš Garrigue Masaryk, with whom František Drtina was in close cooperation. It was also there that the composer Josef Suk met with Masaryk for the first time on 6 September 1919.⁷ In the album, we also find documentation of the contacts Alice Masaryk (90) and Jan Masaryk (83) had with Josef Suk. Alice was among those who supported Josef Suk during his great crisis in 1918, after Zdeněk Nejedlý harshly attacked Suk and the Czech Quartet, and when the exhausted composer was struggling with a nervous affliction.⁸ Jan Masaryk supported Suk's passion for smoking by sending him some tobacco. Unfortunately, he did not write much on the visiting card he sent with the gift ("Enjoy smoking this, my brother"). Josef Suk also exchanged letters with Edvard Beneš (81) and his wife Hana (82). Josef Suk's public engagement is documented by a letter from Karel Čapek (71) dated 1932, calling on Suk as the rector of the Prague Conservatory to sign an appeal from university rectors, artists, and writers to encourage citizens and large corporations to devote their attention to needy children during that period of economic crisis.⁹

By the end of the second decade of the twentieth century, Josef Suk was already a distinguished composer. His symphonic poem *Zrání* (The Ripening), the greatest of his works up to that time, was performed at the first concert of the Czech Philharmonic in newly founded Czechoslovakia,¹⁰ and although Zdeněk Nejedlý attacked Suk viciously after the

Leoš Janáček: Dopis skladateli Josefu Sukovi / Letter to the composer Josef Suk

Autograf, Brno, 25. 11. 1924 / Autograph, Brno, 25 Nov. 1924
NM-ČMH-HHO č. př. / acquisition no. 22/2014, Album 23/31

7) He writes about this in his letter to František Drtina dated 7 Sept. 1919. Cf. *Josef Suk – Dopisy o životě hudebním i lidském* (Letters about Musical and Human Life), ed. Jana Vojtěšková, Editio Bärenreiter, Prague 2005, p. 212.

8) For information about this matter, see e.g. KŘEŠTAN, Jiří: *Zdeněk Nejedlý, Paseka* (The Meadow), Prague 2012, pp. 142–145.

9) There are also instructions (72a) for landscaping in the garden and at the tomb (in Křečovice?) written in Čapek's hand. An experienced gardener, he gave advice on plant species and especially on the choice of flowers to make the place livelier ("instead of the brush growing there"). He listed the plants carefully using their Latin names and also suggested where it was possible to buy them.

10) In connection with this, there is also an interesting letter from Ludvík Čelanský (51) asking for permission

18. II. 35.
 "ONE OF THE L.M.S. HOTELS"
 Adelphi Hotel,
 Liverpool.
 TELEPHONE
 ROYAL 4400.

Hochverehrter Meister,
 Ihre „Pohádka“
 (mein Liebling) ist in London und
 Liverpool bereits gut und
 erfolgreich von Station zu Station
 gefahren.
 Diesen Donnerstag, den
 21. ist die Aufführung in
 Manchester, und ich schreibe
 Ihnen eiligst, um mitzuteilen,
 daß dieser Koncert ^{noch}
 das Rad so steht (für den
 Fall, daß Sie Bekannte
 mit einem guten Apparat
 haben, und Lust, es

Anzuhören). Es wird von der
 Station
 NORTH REGIONAL
 gesendet.
 Beginn des Konzertes ist um
 1/2 9 Abends (Prager Zeit); erst
 kommt Mrs. Prodaná nevěsta,
 dann „Pohádka“ dann 2
 kürzere, weniger interessante
 Sachen von Delius und Str-
 nányi; und zum Schluss die
 IV. Sinfonie von Schumann.
 Mit sehr herzlichem Gruß
 Ihr ergebener Bewunderer
 Georg Szell

George Szell: Dopis skladateli Josefu Sukovi / Letter to the composer Josef Suk

Autograf, Liverpool, 18. 2. 1935 / Autograph, Liverpool, 18 Feb. 1935
 NM-ČMH-HHO č. př. / acquisition no. 22/2014, Album 23/58

concert, by then Suk had more supporters than detractors. A number of congratulatory messages have been preserved from 1924, when Josef Suk celebrated his fiftieth birthday. By this time, Suk had won recognition from the artistic community as a composer. Among other things, Josef Suk was given a large painting by Hugo Boettinger titled *The Artist and His Friends*,¹¹ depicting Suk's closest companions (Otakar Šourek, Václav Talich, Karel Hoffmann, Ladislav Zelenka, František Ondříček, Jiří Herold, Václav Štěpán, and the author of the painting Hugo Boettinger with his wife Růžena). He received birthday congratulations from the leading figures of cultural and political life.¹² Among those who

to give the premiere of Suk's symphonic poem *Zrání* (The Ripening). The following words are indicative of his excessive confidence:

[...] I have learned that Mr. Talich is to be conducting your new work "The Ripening", which is still in manuscript. On the one hand, this fills me with astonishment. On the other hand - I would nearly say - I feel sorry about it. Because just between us - I am convinced that your composition would come out quite differently in my interpretation...

11) Since that time, the painting has adorned the entire wall of a room in Křečovice.

12) More congratulations for Suk's fiftieth birthday are kept at the Czech Museum of Music in the Josef Suk Collection under S 184.

sent the congratulatory messages glued into the album were the composers Emil Axman (41), Josef Bohuslav Foerster (33), and Vilém Petrželka (98), the Ševčík String Quartet (55), the Soloists' Club of the National Theatre (91), the musicologist Jan Branberger who headed the music department of the Ministry of Education (135), the Charles University lecturer J. B. Kozák (112), and the artists Tavík František Šimon (80) and Jaroslav Benda (92).

Suk also received letters from his pupils Pavel Bořkovec (43), Julius Kalaš (119), Jaroslav Ježek (44), Emil Hlobil (95), Bohuslav Martinů (42), Miroslav Ponc (43a), Dalibor C. Vačkář (157), Vladimír Štědroň (141), and the Croatian Mihovil Logar (139). These letters contain not only matters of interest to experts, but also amusing stories. For example, when leaving Křečovice after having visited Josef Suk, Julius Kalaš got the score of his *Bagatelles* wet, and once he got back home, he had to write it out anew. This must have been an unpleasant affair, because he was supposed to have turned the work over to the music publisher Hudební matice (Musical Foundation)

The letters that discuss performances of Suk's works are especially valuable. Julius Zeyer wrote to Josef Suk (61) in reference to work on the incidental music to *Pod jabloní* (Under the Apple Tree). On this occasion he also had something interesting to say about a planned performance of *Radúz and Mahulena* in Berlin in 1900:

They say that *Radúz and Mahulena* will definitely get a performance soon in Berlin at the "Sezessions-Bühne" with your lovely, dreamy, pure music!... I don't know what fate awaits my play abroad, but your music, if played properly, will certainly be a big success.

It would be interesting to learn whether the performance actually took place, and if so, how it was received. The music director of the State Theatre in Dresden (Sächsische Staatstheater) Fritz Busch (116) announced his intention of performing Suk's *Fantasy for violin and orchestra* in 1926. He was carried away by the work after having played it for the first time, and he also planned to bring it to the attention of his brother, the violinist Adolf Busch. ("Das Stück hat uns allen aber so ausgezeichnet gefallen, dass wir den Konzertmeister damit in der nächsten Spielzeit hier dem Publikum vorstellen wollen." – We were all so extremely pleased with the piece that we want to use it to introduce the concertmaster to the public here during the coming season.) Lala Bertlová, later the first wife of Rafael Kubelík, played Suk's *Fantasy* at a concert with the Czech Philharmonic in Prague. She wrote a letter to the composer (134) inviting him to a performance in 1935.¹³ There is also an important report from George Szell, a conductor of Hungarian origin, the former chief conductor of the German opera company in Prague and then of the Berlin State Opera. In 1935, he informed Josef Suk about the success of his suite *Pohádka* (A Fairy Tale), op. 16, in England (58). After receiving great acclaim in London and Liverpool, he was preparing for a performance in Manchester, which was also to be broadcast on the radio. After the Second World War, Szell immigrated to America, where he conducted the illustrious Cleveland Orchestra at the highpoint of his career. The composer's grandson

13) 27 Jan. 1935

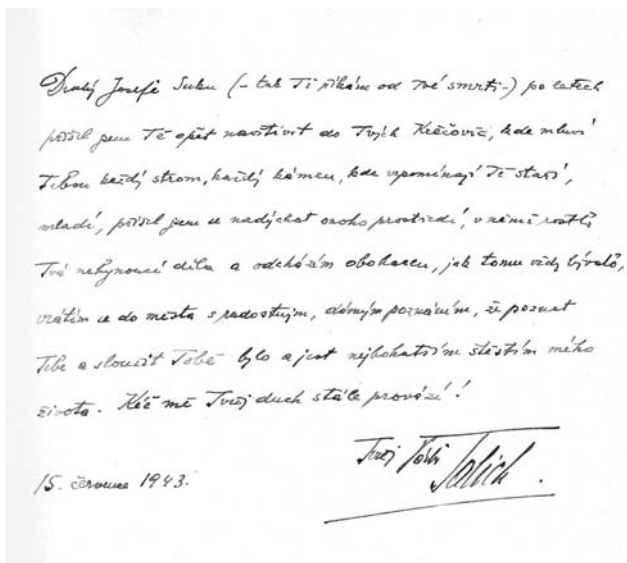
Josef Suk played the suite at his Carnegie Hall debut in 1964.

Suk's music was also highly acclaimed in his own country. The pianist Jan Heřman reported on one of Suk's many successes (54). In 1935, he played the piano cycles *Jaro* (Spring) and *Životem a snem* (Life and Dreams) in Bratislava. The composer Alexander Moyzes and the musicologist Dobroslav Orel were among the witnesses of this performance.

The 1930s saw the composer Josef Suk receive a number of awards for individual

works and for his lifetime achievement. In 1932, he won a silver medal¹⁴ in an arts competition at the Los Angeles Olympic Games for the march *V nový život* (Towards a New Life), op. 35c. At the time, artistic disciplines were still a part of the Olympic Games. The album preserves a letter from the Czechoslovak Olympic Committee accompanying the presentation of the official diploma (170) together with congratulations from the Czechoslovak Sokol Community (169), for which the ceremonial march had originally been intended.¹⁵

One important figure who contributed towards Suk's public recognition was the musicologist Vladimír Helfert. At first, Helfert had belonged to Zdeněk Nejedlý's camp, but after his departure for Brno, he came to see Josef Suk's music differently.¹⁶ The transformation of Helfert's opinion of Suk is documented by letters from the Suk Collection in the Czech Museum of Music. In 1933, it was thanks to Helfert that Josef Suk won the Grand Prize of the Bedřich Smetana Jubilee Foundation. It was also at Helfert's suggestion that Masaryk University in Brno granted Suk the title of Doctor honoris causa on

Václav Talich: Zápís do pamětního alba / Entry in the commemorative album

Autograf, Křečovice, 15. 7. 1943 / Autograph, Křečovice, 15 July 1943
NM-ČMH-HHO č. př. / acquisition no. 22/2014, Album 23/26

14) No gold medal was awarded in the field of music.

15) Josef Suk composed the march for a competition announced in 1919. The Sokol leadership chose it for a festival in 1920. During the Second World War, a fanfare from the march served as the signature tune for the radio broadcasts of the Czechoslovak government-in-exile.

16) Also cf. NOUZA, Zdeněk: *Jaký vztah měl muzikolog Vladimír Helfert k tvorbě Josefa Suka?* (What Was the Attitude of the Musicologist Vladimír Helfert towards the Music of Josef Suk), *Hudební věda* (Musicology), vol. 43, 2006, no. 1, pp. 27–38.

9 December 1933. A letter in which Helfert privately informs Suk about the honor (115) has been preserved, as has the official letter of notification from Prof. Karel Svoboda, the Dean of the Faculty of Arts of Masaryk University (168a).¹⁷

Josef Suk attained the summit of his creative powers in his *Epilogue*, op. 37. Václav Talich conducted the premiere of this symphonic work for orchestra, large and small mixed choirs, and soprano, baritone, and bass soloists on 20 December 1933. The work got a splendid reception, and not only in the press.¹⁸ When Josef Suk celebrated his sixtieth birthday at the beginning of the following year (on 4 January 1934), he received letters and congratulations from hundreds of admirers. In the album we are discussing, we find more than thirty congratulatory messages.¹⁹ These show that at the time, some of those who had originally been among Suk's adversaries were coming over to his camp. Besides Vladimír Helfert, whom we have already discussed, these persons include K. B. Jiráček (100) and Otakar Zich (155). A change of attitudes²⁰ is also implied by a letter from Mirko Očadlík (102):

Maestro, I do not know whether I, not being from your parish, am permitted to come to you with well wishes for your birthday... Elsewhere, publicly, I am formulating in detail why you should be honored as a man and an artist... You therefore understand that, though a stranger to you, I now approach you with words of genuine, deep respect, and I hope that my confession will not strike a dissonant chord among the expressions of love and admiration you shall be receiving from those who are close to you

Josef Suk died suddenly on 29 May 1935. From among all of the expressions of condolence sent to the family, we shall cite as an example a letter from one of the leading violin virtuosos of the day, Suk's friend Jaroslav Kocian (181). He sent it to Suk's son on 31 May 1935.

Dear Mr. Suk,

Please allow me to express to you and your family my most sincere condolences over the unexpected departure of your father – the esteemed master Josef Suk. You can be sure that this loss is painful to me not only as an artist or as a member of the staff at our conservatory, which took such great pride in him – it was there that we saw each

17) Dated 30 Oct. 1934.

18) Cf. NOUZA, Zdeněk: *Suks Schaffen im Spiegel der zeitgenössischen tschechischen Musikkritik – die tschechische Musikkritik im Spiegel der Musik von Josef Suk*, in: *Prager Musikleben zu Beginn des 20. Jahrhunderts. Jahrbuch der Bohuslav-Martinů-Stiftung 1* (1996), ed. Aleš Březina, Peter Lang, Bern 2000, pp. 153–176.

19) E.g. Josef Jiráček (52), František Stupka (53), Vladimír Polívka (56) – a composer, pianist, and teacher, Zdeněk Kolářský (56) – a violinist, Antonín Klášterský (63) – a poet, Jiří Stanislav Guth-Jarkovský (65), Arne Novák (68), Otokar Fischer (69), Hanuš Jelínek (Revue Lumír) (70), Eduard Bass (73), Antonín Benjamin Svojsík (85) – founder of the Czech scouting movement, Alois Hába (94), Alexander Moyzes (101), Mirko Očadlík (101), Otakar Šín (102), Václav Holzknecht (123), Vladimír Urbánek (127) – a publisher, Ludvík Boháček (128), Alfons Mucha (131), Norbert Kubát (138), Otakar Pařík (143), Vojtěch Bořivoj Aim (146), Václav Štěpán (148), Albín Šíma (149), the Prague String Quartet (Ladislav Černý) (152), Bedřich Voldán (161), Václav Mikota (165) – director of the music publisher Hudební Matice (Musical Foundation), František Pala (167), and Masaryk University Rector Jan Zavřel (168a).

20) Cf. CHARYPAR, Jan: *Orchestrální tvorba Josefa Suka v českých kritických ohlasech do roku 1938* (The Orchestral Works of Josef Suk in Czech in the Reviews of Czech Critics through the Year 1938), Masaryk University, Bachelor's thesis, Brno 2014, typescript, 95 pp.

other for the last time and shook hands as we were performing our teaching duties just a few hours before his death; his passing is all the more painful to me, because in Him I have also lost a friend to whom I have been bound by more than just our acquaintance since our youth and his by his devotion. I was also bound to him by admiration of my friend's greatness as a composer and by my deepest feelings for his compositions, especially those for violin, which have always been at the forefront of my repertoire.

It is my wish that you might take comfort at this time from knowing that all of us feel sorrow at the loss of Josef Suk.

Jar Kocian

The conclusion of the album belongs to Suk's grandson – the violinist Josef Suk. It certainly is no coincidence that the messages that follow are also written in Jaroslav Kocian's hand, but this time addressed to "Pepouš Suk" ("Pepouš" is a familiar form of the name Josef), a *highly gifted violinist* (182a). Professor Kocian became his violin teacher in 1938, and he retained that role until the end of his life in 1950. For Josef Suk, the years of apprenticeship under this tremendously charismatic artist meant a promising start to his artistic career.

For many years, the violinist Josef Suk did not use the album as his father had done. In any case, only a few empty pages were left in it, and those definitely would not have been sufficient for documenting the virtuoso's own career. Nonetheless, he (or his wife) did finally use the remaining pages and filled them with letters from his artistic colleagues and friends. Among them, we find manuscripts from the composer of Spanish origin Federico Mompou (178), the conductor Rafael Kubelík (184), the pianist Alfred Brendel (185), the organist of Czech origin Bedřich Janáček (187), the Italian violinist Franco Gulli (188), the composer Ilja Hurník (200–201), the French cellist Andre Navarra (204), and the signature of the famous violin virtuoso Yehudi Menuhin (202) on a group message of greetings from Switzerland.

These last pages bring the album to a close, and more than a hundred years passed between the oldest and the newest dated entries. While the oldest letters and entries were created in the atmosphere of the end of the nineteenth century, others followed the events of the entire twentieth century to the threshold of the twenty-first. Meanwhile, the value of much of Suk's music has been recognized, and his works that had just started out on the path towards finding an audience back then have now earned themselves a lasting place in the repertoire. The album with the correspondence of Josef Suk enables us to take a more in-depth, detailed look at how that came about.

Address: Jana Vojtěšková, Czech Museum of Music, Karmelitská 2, 118 00 Prague 1, Czech Republic
E-mail: jana_vojteskova@nm.cz